

Biskop Atle Sommerfeldt:

VISITASPREKEN FET OG DALEN 14.OKTOBER 2012

1 Kong 17,1-16

Kong Ahab var en av de kongene i Israel som sviktet sine forpliktelser som monark mest. Alle israelittene hadde forpliktelse til å elske Gud og mennesker. Men kongens særlige oppgave var å la de vergeløse i folket få sin rett og berge de fattiges liv. Kong Ahab forbrøt seg mot alt dette.

I stedet for å beskytte de fattige, ranet han til seg deres eiendommer.

I stedet for å elske Gud, elsket han alt det som kunne gi ham mer rikdom og mer eiendom og tilbad det.

I stedet for å sørge for fellesskapets ve og vel, var han opptatt av å karre til seg mest mulig til seg selv og sine.

I stedet for å lytte til Guds stemme, lot han profetene drepes.

Det var Ahab som allierte seg med domstolene og rikfolket for å drepe bonden Nathan slik at han kunne overta vingården hans. Det var Ahab som sørget for at kritiske profeter ble drept og som kalte profeten Elia sin uvenn. Ahab kjente én bevegelse med armene - og det var å karre til seg så mye som mulig av de ressursene landet hadde.

Når naturen svikter

Alle som lever av naturens ressurser vet at naturen må temmes for å yte det vi trenger til livsopphold. Vi har i dag båret frem naturens gaver som dere her i Fet og Dalen har dyrket fram med arbeid og kunnskap. Hele landskapet her i Fet kommune vitner om hvordan menneskene gjennom mange hundre år har arbeidet med naturen for at den skulle gi levebrød i landbruk, skogbruk og industri.

Alle som lever av naturens ressurser vet at naturen kan svikte. Det er ikke tilfeldig at de gamle kirkebønnene alltid bad om "godt og tjenlig vær". Det var ikke godt vær for fritid og hygge, det var godt og tjenlig vær folk var helt avhengig av for sitt daglige brød. Alle bønder vet dette, men også fløtingen er en historie om hvordan været kunne forvandle en slitsom men trygg jobb, til et sjansespill og beinhardt slit.

Det er lenge siden vi i Norge merket dramatiske følger av dårlig vær slik at en så armod og sult i hvitøyet. Men jeg er sikker på at det er mennesker i kirken i dag som bærer på slike erfaringer, i alle fall i foreldrenes fortellinger.

Dette er ikke vanlig. Det er tvert om en helt ny situasjon. Det har aldri vært slik i tidligere generasjoner i Norge eller noe annet sted. Det er ikke slik i store deler av verden i vår egen tid. Elia og enken i Sarepta er derfor nærmere menneskers normaltilstand, enn det vi er.

Enkens erfaring av ikke å vite om hun neste dag ville ha et måltid, deles i vår tid av mer enn 850 millioner mennesker. Ytterligere 1.5 milliarder vet ikke om de får to måltider.

Elia gir opp Israel og kong Ahabs styre. Men selv om han en stund klarte å vriste ut vann og næring fra naturen på det nye stedet, sviktet også naturen ham. Bekkene ble tørre og ravnene forsynte ham ikke lenger med kjøtt.

Den fattige, fremmede enken sviktet ikke

Elia går på tillit til Guds løfte til en fattig enke i Sarepta utenfor Sidon. Hun tilhørte en gruppe mennesker den jevne israelitt mente hadde få ressurser. Hun var kvinne og derfor mannens slave, eller tjenerinne som det gjerne oversettes med. Hun var enke og derfor overlatt til å motta velgjørenhet. Og hun tilhørte de andre folkene religiøst og etnisk. Men det er henne Gud utrustet, eller befalte - som også den nye bibeloversettelsen noe ensidig oversetter - til å gi Elia mat.

Vi vet ikke hva Elia tenkte om denne beskjeden. Han hadde dårlig erfaring med de mektige. Men likevel, å satse på at et menneske som ingen ville tenke på skulle ha ressurser? Hvis noen tilhørte dem som kalles svake, måtte det være en enke i Sarepta. Hans kommanderende tone røper heller ikke spesielt stor respekt for kvinnen. Hun var midt i arbeidet med å skaffe ved, men Elia forventet at hun avbrøt dette for å skaffe ham vann. Hun var lydlig, avbrøt arbeidet og gikk for å hente vann til den fremmede.

Vi hører eldgamle kjønnsroller i dette, men vi er også i nærkontakt med det grunnleggende samholdet mennesker som lever i kamp med naturen har seg imellom. Særlig gjelder dette vann i ørkenstrøk. Da gjøres alt for å dele slik at alle kan leve.

Men brød kan hun ikke gi ham, det vil bety at sønnen hennes ville sulte ihjel. Der går grensen for underdanighet og samhold. Enken setter en grense for seg selv. Vi aner en styrke som overvinner hennes ekstremt lave sosiale status.

Så sier profeten disse ordene som vi kjenner igjen når Gud er dramatisk nær og endrer historiens gang. Det er ordet til Maria og til hyrdene, til kvinnene ved graven og til disiplene når de møter den oppstandne: Frykt ikke! Elias tone endret seg. I stedet for å kommandere, aksepterte han kvinnens angst og bekreftet dermed hennes dømmekraft.

Elias løfte gjør at kvinnen endrer oppfatning. Hun stoler på Elia og gir ham brødet. Gud hadde utrustet henne med menneskets viktigste styrke, evnen til å dele med andre.

Hun fortsatte å være kvinne, enke og annerledes. Men hun hadde de ressursene hun trengte for å brødfø både Elia og familien sin. Hun hadde armbevegelser som var motsatt av kongen. Hun åpnet dem ut og inkluderte Elia i sin husholdning. Hun delte og krukken ble ikke tom.

Sareptas krukke

Høsttakkefesten minner oss om at Gud har gitt menneskene en Sareptas krukke av ressurser for å dyrke og foredle. Gud har gitt oss kompetanse og kunnskap til stadig

å videreutvikle vår evne til å foredle jordens ressurser. Det er Gandhi som har minnet oss om begrensingen: det er nok til alles behov, men ikke til alles grådighet. Naturen er en ufattelig rik Sareptas krukke. Det er nok til alle på to betingelser:

At alle uansett sosial rang, økonomisk klasse, alder, kognitiv evne, kjønn og seksuell legning gis mulighet til å anvende de ressursene Gud har utrustet oss med og blir invitert til å bidra, hver med vårt.

For det andre at vi deler de ressursene vi har slik at alle blir sikret sitt daglige brød.

Det er ikke slik menneskeheten lever. Men vi kan ikke la oss friste til likegyldighet og kynisme. Vi må tålmodig bygge inkluderende fellesskap, foredle ressurser og dele fruktene av våre henders gjerninger. Da har Gud lovet oss sin tilstedeværelse slik at vi ikke trenger å frykte for fremtiden. For i den fremtiden er Gud.

Derfor inviteres dere til å smake brødet og vinen fra den Sareptas krukke Gud tilbyr oss her i kirken. I nattverden inkluderer Gud oss i et måltidsfellesskap, et gjestebud, som bærer oss gjennom nederlag og død inn til et evig fellesskap med Gud. I det fellesskapet råder kjærlighet og gjensidig omsorg. Og innbydelsen er helt gratis, vi er invitert av Guds nåde. Og når dette er sant, har vi ingen ting å frykte for fremtiden.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som varig er og blir en sann Gud fra evighet til evighet. Amen.